

דעות אחרונות

18.9.2008

בני נכטיילר • פרשת "כי תבוא"

גבול הענווה

פרשת "כי תבוא" עוסקת במצוות ביעור המעשרות: "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך, ונתת ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו". וממשך הכתוב המתאר כי עשה האדם כל מה שציווה אותו הקב"ה.

והנה מוצאים אנו שלפרשה זו קוראת המשנה בסוטה "וידוי מעשר". לכאורה, אין התואר "וידוי" תואם את הפרשה, שכן בדרך כלל משמעות המילה היא שאדם מודה בחטאו, ומכאן והתשובה מבוססים על שני סדרות: "הראשון, הוכח הגנוז באדם להאשים את עצמו ויכולתו לראות את עצמו דל־ערך וירוה והשני, הכושר של כל חייד לטהר את עצמו ולראות את הכוחות הרוחניים הבלתי מוגבלים הגנויים באישיותו". כמו שאין אדם יכול לחזור בתשובה בלי שיהיה לו האומץ להאשים את עצמו ולהכיר בחטאו, כך אי אפשר שיצילי אם אינו נאמין בכישרונותיו ובכוחות הנפש שלו.

ברךך זו אפשר להבין את מהלך הפרשיות שלפני ראש השנה. פרשת "כי תבוא" מסיימת בקללות הקשות שבאות על החוטא, ואומרת המרא במסכת "מגילה" (דף ל"א, ע"ב): "עודא תיקו להם לישראל שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת (שבועות) ובשמשנה תורה קודם ראש השנה". כלומר, תמיד לפני חג השבועות קוראים את פרשת הקללות ובשפת ויקרא בפרשת "בחוקות", ולפני ראש השנה את פרשת הקללות שכספר דברים בפרשת "כי תבוא". ומסבירה הגמרא, כי תיקנו זאת כדי שתכלה שנה וקללתיה. ומסביר ר' צדוק הכהן מלובלין ב"פרי צדיק", כי

חז"ל המלצת אותנו דרך שובה להצלחת החינוך: משה שחנך רק על ידי חוקיות שלילית, לא יביא להצלחה

מטרת הקללות – כמו שנאמר "ואוהבו שחור מוסר" – כדי שיעוררו על ידי זה בתשובה.

לפי הסבר הזה, מפתיע שבחג השבועות מפרידה פרשת "במדבר" בין הקללות לחג, ובראש השנה מפרידה ביניהם פרשת "ניצבים". אלא שוב למדים אנו כי אי אפשר לחזור בתשובה רק מתוך תוכחה והרגשת כישלון. הפרשה הבאה תפתח ותאמר לנו "אתם ניצבים היום לפני ה'" כקומה זקופה. יש לכם היכולת לקיים מצוות ולהיות עם סגולה. אל תבואו כפופים ונמוכים.

חז"ל מלמדים אותנו דרך חשובה להצלחת החינוך: מי שמחנך רק על ידי ביקורת שלילית, לא יביא להצלחה. הילד מאבד את האמון בעצמו, ורואה עצמו ככישלון. החינוך האמיתי משלב עידוד בניית הכרת הערך העצמי של הילד.

מפריע על החפץ חיים, שפעם פגשו יהודי במרחץ ולא הכירו. שאל יהודי איפה גר הצדיק החפץ חיים, והסביר לו התפץ חיים שהוא לא כל כך צדיק. כהפץ חיים הוריד וצעק עליו אך הוא מעו לרבר ככה על הצדיק. אחר כך, כשנכנס לביתו של החפץ חיים והבחין על מי צעק קודם, נבהל והתחיל לבקש סליחה. ענה לו החפץ חיים שהוא לא אשם: "באמת לא הייתי צדיק לומר לשון הרע גם על עצמי". מכאן למדים שמידת הענווה חשובה, אך אסור לה להביא את האדם ללול בערך עצמו.

פרשיות חודש אלול מכינות אותנו לאוירה המיוחדת של חגי תשרי, שם נמצא מוח את השופר הכולף, הקורא החיבוטי הנפש ותיקון הדרך, ומאידך שמחת הוללב הכולף חוקף שארבעת המינים, שמחת האדם המאמין שעובר את ה' בדרך ישרה ומכל הלב. ■

הרב נכטיילר הוא מוביל תנועת בני עקיבא

פרשת "כי תבוא" עוסקת במצוות ביעור המעשרות: "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך, ונתת ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו". וממשך הכתוב המתאר כי עשה האדם כל מה שציווה אותו הקב"ה.

גדעון עשת • שפה כלכלית

כמה פעמים שמעתם בשנים האחרונות את המשפט: "המסחר בבורסה הסתיים השבוע במגמה חיובית"? ובשנה האחרונה: "...במגמה שלילית"? איך הגענו למצב, שבמקום לרווח אם מרד הבורסה עלה או ירד, אנתנו שומעים על חיובי או שלילי? ובמיוחד איך זה שעליית מחירים בבורסה זה חיובי ואילו ירידת מחיריו המניות שלילי?

זה אמור היה להיות ההפך. כאשר מחירה של תבית נפט עלה, תגובה המיידית היא שעליית המחיר שלילית; וכאשר מחיר הנפט יורד, נפלטת אנתו רווחה והאירוע נתפס כחיובי. כאשר מחירי האורז והחיטה עלו, נזעק שר התעשייה והמסחר, אלי יש, ורדש כינוס ממשלה והגדלת קצבה ותגובה ממשלתית מיידית. איך זה שאותו אלי יש לא התלהם, התעצבן ורדש כינוס והחלטה כאשר מחירי

המניות המריאו?

לפחות בבתי הספר לכלכלה, מפוקפקים ככל שיהיו, טוענים לקשר בין השניים. כאשר מחיר העגבנייה עלה, יש הויגו נוסוים בי עליות מחיר המניה של יצרן העגבניות. זה עובד גם במהופך: כאשר מחיר מניית העגבן עלה, אין זה אלא ידע מעמיק של שוק המניות, כי צפויה עלייה במחירי העגבנות שתצדיק,

ומגדפים את מנהלי ליהנו ברדרס, בנק ההשקעות שהתמוטט, על השכח הבונוסים והאופציות שקיבלו/לקחו בשנות הגאות. באותם ימים אף אחד לא התקומם שהם מקבי לים שכר או אופציה שבמוססים על אינפלציה מויקה. היו שהתקוממו על גובה השכר, אבל על על השיטה. על כך שהתמורה לבעל הון ולמגזל קשורה למחיר המניה בבורסה המנופחת. כי בורסה מנופחת זה "חיובי". לא רק השפה הוונגתה. כאשר פרש מהשירות הציבורי, נשאל שלמה מעוז, פעם יועצו של שר אוצר, מה למרד שם. מעוז השיב כי כאשר יש בעיה בסדר גודל של מיליון, העגבן עולה זה טוב, וכאשר מחיר העגבנייה עולה – זה רע. מרוע אינפלציה של מוצרים נתפסת אצלנו כטובה ואינפלציה של נכסים כרעה?

האם אנתנו אוהבים ("מגמה חיובית" מחירי רירות עולים? אנתנו אולי אוהים שהמחיר של היריה הפרטי שלנו עולה, ובלבד שכל השאר יישארו במקומם. כי אם מחירה של רירתנו יעלה ובמקביל יעלו כל האחרות – לא הרווחנו דבה. הנה נכס (יריה), שאנו לא ממש מואוהבים בהתייקרות שלו.

מרוע במניות זה אחרת?

זה לא אחרת. אינפלציה היא קללה כאשר היא במחירי המוצרים ובמחירי ניירות הערך, אלא ששכלנו טומטם בידי כלכלנים, אנליסטים, בעלי הון גדול ופוליטיקאים בנורש, שהסבירו לנו שאינפלציה במניות זה ביטול ל"צמיחה", "עלייה בפריון" וקורמה. אפשר להבין למה. חלק מהמסבירים הכלכליים גווינים מכך. עכשיו כולם חכמים

אני לא יודע מה הביא את אמא שלי לעודר אותי להשקיע את מעט דמי הכיס שלי בקניית כרטיס הגרלה של מפעל הפיס שעלותו הייתה אז 3 ל"י. קניתי את הכרטיס ביום שני בדוכן הפיס סמוך לבניין העמודים ברחוב יפו בירושלים. משם ועד למהדורת החדשות של יום המישי בשעה תשע בערב חייתי במתח. כמה שמחתי כשהתבשרתי בסוף המהדורה ש"בהגרלה השבועית של מפעל הפיס זכה בשלוש לירות כל מי שמספר כרטיסו מתאים בספרה 5".

בשבוע שלאחר מכן מיהרתי להשקיע את ה 3 הלירות בכרטיס נוסף, ושוב המזל האיר לי פנים וזכיתי ב־3 ל"י.

הרברים חורו על עצמם חמש פעמים והביאו אותי להרהר שיש בי סגולות המאפשרות לי לנבא את ספרת פרס הניחומים. בשבוע החמישי אפילו זכיתי בשלוש לירות נוספות בהגרלת הזוטא שהייתה צמודה לכרטיס הפיס. הצלחה זו אפשה לי לקנות בשבוע השישי שני כרטיסי פיס. בערב יום החמישי בשבוע השקל השתרעתי על המיטה, הולקתי את המקלט וספרתי את השניות עד שקריין הרדיו יכריז על תוצאות ההגרלה. את היריעה המרה קיבלתי בעיניים חלוחיות ולב סרוק. השקעתי ירדה לטמיון. למזלי איברתי. באותה ההזדמנות גם כמה אמונות באשר ליכולתי להרוויח כסף בקלות, דבר שאולי הציל אותי מהפסדים כבדים יותר במשך חיי.

הרבה מאלו שהפסידו מכספם בשבועות האחרונים בטח מרגישים כמו שאני הרגשתי כשהייתי בן עשר. לגבי חלקם מדובר בהשקעה של מיליונים ולא בשלוש לירות. התקות הילדותיות להחזיר את דמי הכיס התחלפו בשאיפה להיות ביל גייטס או לפחות חצי פישמן. היכלי הבורסות נוצצים יותר מדוכן הפיס המאובק ברחוב יפו. והעיקר – את ההצלחה בעסקים קל עכשיו לייחס לחוכמת המשקיע ולא לסתם מזל. מנככי ויכרון הצער ההוא על אוכרן שלוש הלירות אני מנסה

לגלות סימפטיה לכאבם של המפסידים, אך מוצא אותה "בעירבון מוגבל".

אין לי סימפטיה לאלה שהרגישו נורא מבריקים כשהשקיעו כספם בנייר ערך שיניב דולר אחד בעוד שנה אם שיעור האינפלציה בנפאל יהיה נמוך משיעור עליית מחירי המלט במלטה, אך התברר להם שהשקעה בכלטות הניבה רווחים יפים יותר.

אין לי סימפטיה לאנשים בחליפות הספורטיביות שמנהלים את חברות הפיננסים, מרועיפים זה על זה מתאמת מוויפות וכיבודים מפוקפקים, מתהדרים בכרישת יצירות אמנות ובפעילות חברתית, ו"יודעים" טוב מכולם מה יהיה מחו.

אין לי סימפטיה לבוגרי תוכניות המור סמך בבתי הספר למנהל עסקים, שחשבו לרכוש כושר של סיירת מטכ"ל באמצע עות טיורנות של אפסנאים. ראה זה פלא, ההוננים המוכשרים האלה מצאו עצמם בתום לימודיהם היילים ממושמיים בצי באב בנקי השקעות, עושים בריוק את הרברים "הנכונים" שלימדו אותם לעי שות, שואלים מעט שאלות ומאמינים שיש להם תמיד תשובות.

אבל יש לי סימפטיה לאנשים הקטנים, שלא הבינו אך "כולם" מתעשרים והם תקועים עם פק"מ נושא ריבית שלילית. הם רצו לא להיות פריירים והנה היו גם היו.

יש לי המון סימפטיה לכל הילדים בני העקה, שאבא ואמא שלהם הבטיחו להם מחשב, אופניים או פינת לימודים, ושהחלומות המתוקים האלה התרחקו מהם מבחי ממוכספית אחר.

החכמולוגים שבנו את השווקים הפיננסיים הביאו בחשבון הרבה משתנים, אבל שכחו להכניס למשוואות את דמעת הילדים ואת עוגמת המבוגרים עם החלומות הצנועים, שבסך הכל רצו לחיות מעמל כפם ונגררו להיות בעליהם של מכשירים פיננסיים שאף אחד לא מבין באמת איך הם עובדים ואיך הם מתרסקים. ■

דרור זאבי • מלחמת החטיפות

נשק ושמו אולטימטום

בהיסטוריה של מדינת ישראל יש הרבה מלחמות. חלקן מתוך כוח חלקן מלחמות ברירה. המשנה האסטרטגית מופלגת באזורנו היא דוקטרינת

ההפתעה: או שאנתנו מופתעים או שהאויב מופתע. בששת הימים הפתענו, ביום כיפור הפתענו, וחוזר חלילה.

להפתעה יתרונות רבים, מובון, במיוחד העובדה שהאויב אינו יכול להיערך מולך: כוחותיו אינם מגויסים, המעברים ההכרחיים אינם ממוקשים והארטילריה החוקה ממצבורי הפגזים. אולם בלהט הרצון להפתיע שכנתנו שיש גם גישות אחרות למלחמה, וגם להן יתרונות לא מבוטלים. אולי החשובה שבהן היא גישת האולטימטום.

העניין חשוב בעיקר בגלל ההתראות התכופות שאנו שומעים בחורשים האחרונים: הקריאה לצאת מסיני כי המאס עלול לחטוף אותך והרפלי ולהביחו לתוך עזה, או האוהרה לקצינים בכירים לא לצאת לחו"ל כי חיובאללה מעוניין לחטוף מישהו כנקמה על חיסול מורניה. דומני שאיש אינו שוקל אחת הטקטיקות האפשריות במקרים כאלה: האולטימטום ("הרבר האחרון" בלטינית). אולטימטום אומנם מעקר את ממד ההפתעה, אולם מציב במקומה את כוחו של האויב הממשי.

כמצא אחרון ערב חטיפה צריכה ישראל להבחיר באופן הברור ביותר, כי כל חטיפה של אורח או חייל, תהיה סיבתה אשר תהיה, תוביל לצעדים גנריים מהורים. במקרה העזתי, אם ייחטף אורח ישראלי בהחיר ממטלת ישראל לממשלת המאס כי יש לה 24 או 48 שעות להחזיר את החטופים

אולטימטומים עובדים, ומטרתם למנוע מלחמה ולא להוביל אליה. כך עשו הטורקים לפני כעשר שנים, כשדרשו מהסורים להסגיר לידם את אוצ'לאן, מנהיג המחתרת הכורדית

בחיים. ולא, הרגיעה בטלה ומבוטלת. כוחות צה"ל ייכנסו לציר פילדלפי, יכבשו רצועה ברוחב של קילומטר בין עזה למצרים ויחזיקו בה. במקביל ייפסקו מיידית אספקת החשמל, הרלק, המים והמוזון לעזה, ויובהר לעולם ולתושבי הרצועה בכל אמצעי התקשורת, כי המצור יוסר והאספקה תחודש

ברגע שבו יחוזר החטוף. היינו צריכים לעשות זאת מיד אחרי חטיפת גלעד שליט, אבל הפעם הניגין צריך להיות ברור לכל הנוגעים בדבר. כך צריך לעשות גם בהקשר של חיובאללה. יהיה קשה להטיל מצור מלא על לבנון, אבל אפשר להבחיר גם למנהיגיה שצד"ל יוכל, ברצותו, לגרום נזק כלכלי ממש וחמור למדינה וגם לשכנתה סוריה, הפטרונית של חיובאללה. אנתנו אומנם בנחר את המועד המדויק לביצוע, אבל מרגע החטיפה האולטימטום מתגלגל. שיחות שלום אינן יכולות להעניק חסינות לסורים מפני התנהגות הסרת אחריות של החוסים תחת הגנתם.

אולטימטומים עובדים, ומטרתם, כמובן, למנוע מלחמה ולא להוביל אליה. כך עשו הטורקים לפני כעשר שנים, כשדרשו מהסורים להסגיר לידם את אוצ'לאן, מנהיג המחתרת הכורדית, ואכן השיגו את מבוקשם.

אם האולטימטום פורסם, לפחות בקווים כלליים, לפני חטיפה, יש סיכוי סביר שהיא לא תתבצע, וכי לנוכח האיום הקונקרטי במלחמה יעדיפו המאס או חיובאללה שלא לקחת את הסיכון. במילים אחרות, אם המחיר של חטיפה כזאת יהיה ברור לכל הצדדים, הסיכויים שתצא לפועל קטנים יותר.

יש נכח גם סיכונים עברונג, כמובן. אנתנו עלולים להסתבך במלחמה אורית גדולה יותר ורבת נפגעים מזו שהתכוונו אליה. לפיכך, עלינו לנקוט צעד כזה רק אם תמונת המורדיין של ומוכנות הכחות שלנו הם ברמה המאפשרת ביצוע סביר של האולטימטום, במקרה שנדרש. בכל מקרה, ראוי לקיים דיון ציבורי על כך, ובעיקר דיון בדריג הממשלה והצבא. ■

פרופ' דרור זאבי מרצה במחלקה ללימודי המזרח התיכון באוניברסיטת בן-גוריון בבאר-שבע

© כל הזכויות שמורות ל**ידיעות אחרונות** בע"מ
אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגני מידע, לשדר ברדך כלשהו (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) – ויכל אמצעי אלקטרוני, מכני או אחר – חלק כלשהו של העיתון (וברבות סקסס, אודים, יזמים, תמונות, פחות, מיקרו) וזו גרסת סקססואלית וזו בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציא לאור. ידיעות אחרונות בע"מ